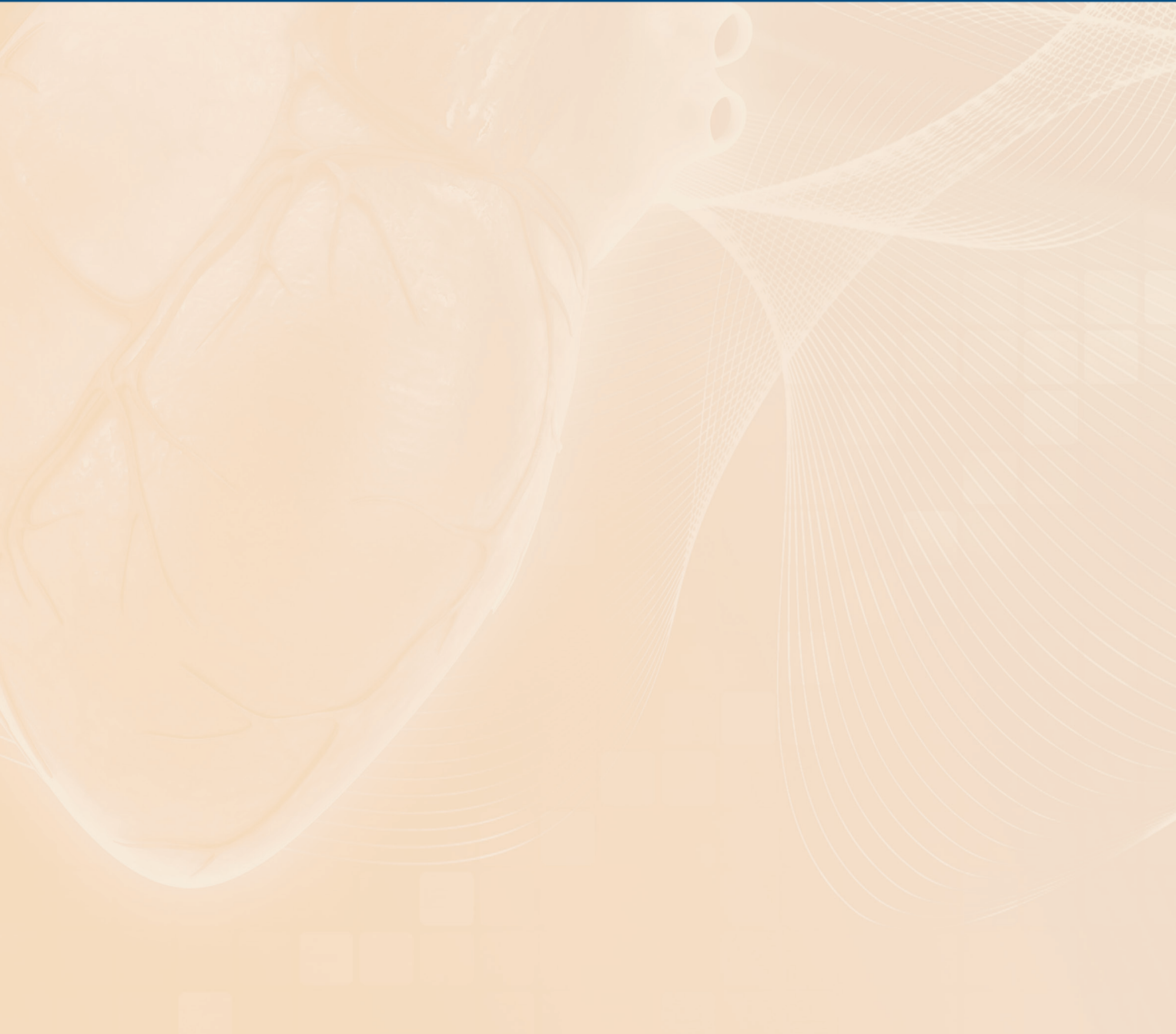

Klinikai belgyógyászat

Szerkesztette: TULASSAY ZSOLT

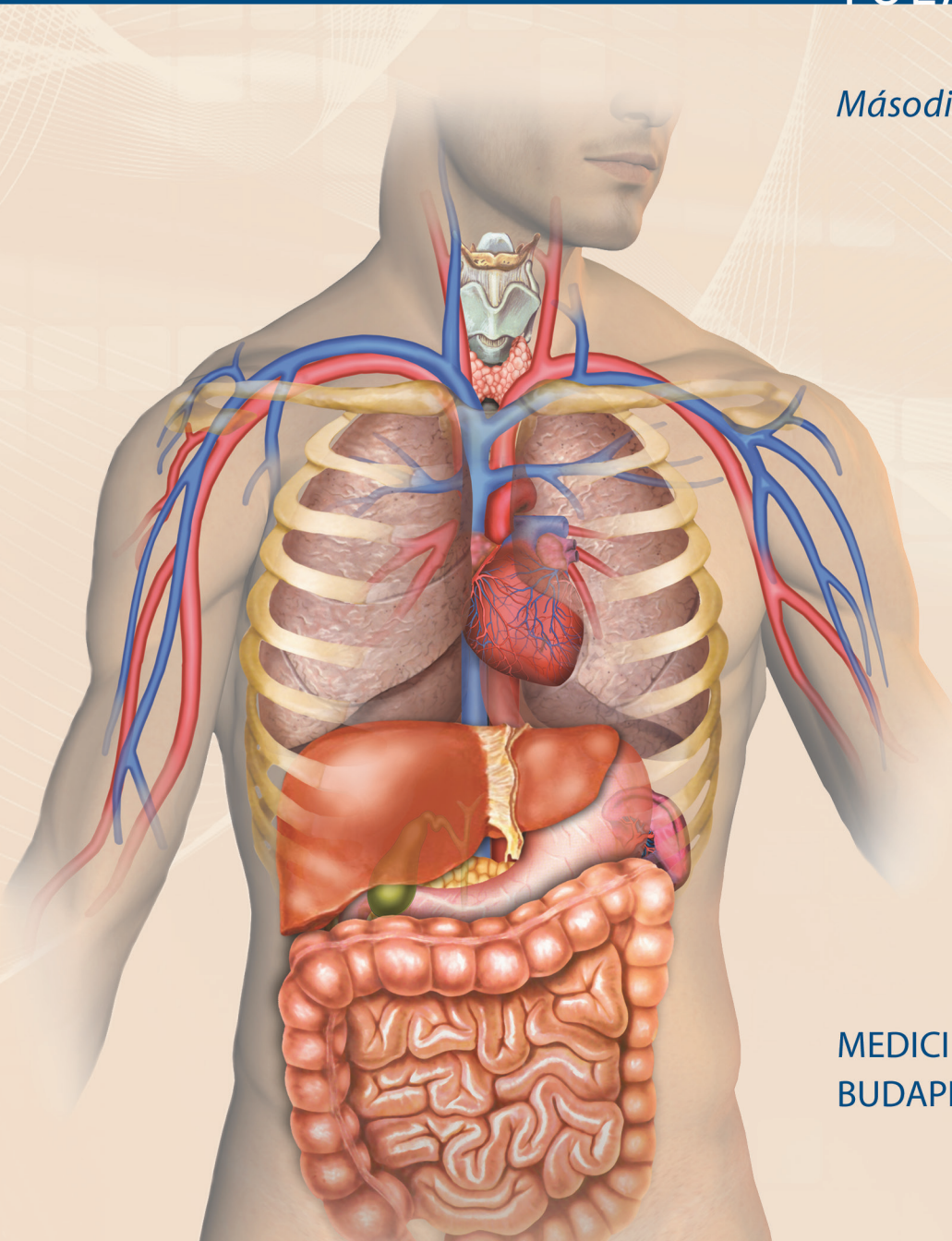

Klinikai belgyógyászat

Szerkesztette

TULASSAY ZSOLT

Második, átdolgozott kiadás

MEDICINA KÖNYVKIADÓ ZRT.
BUDAPEST, 2024

© Tulassay Zsolt, fejezetszerkesztők és szerzők, 2017, 2024

© Medicina Könyvkiadó Zrt., 2017, 2024

A könyv megjelenését
a Magyar Tudományos Akadémia támogatta

E könyv szövege, ábraanyaga és mindenféle tartozéka szerzői jogi oltalom és a kizárólagos kiadói felhasználási jog védelme alatt áll. Csak a szerzői jog tulajdonosának és a könyv kiadójának előzetes írásbeli engedélye alapján jogszerű a mű egészének vagy bármely részének felhasználása, illetve többszörözése akár mechanikai, akár fotó-, akár elektronikus úton. Ezen engedélyek hiányában mind a másolatkészítés, mind a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz való közvetítés, mind a digitalizált formában való tárolás, mind a számítógépes hálózaton átvitt mű anyagi formában való megjelenítése jogszerűtlen.

Figyelmeztetés!

Az orvoslás folyamatosan változó tudományág. Az új kutatási eredmények és klinikai tapasztalatok révén egyre átfogóbb ismeretek birtokába kerülünk, ezért a különböző terápiák és gyógyszeres kezelések is időről időre megújulnak. A könyv szerzői és a kiadó is igyekeztek olyan forrásokat felhasználni, melyek a megjelenéskor érvényben lévő, naprakész információkat tartalmazzák. Ugyanakkor az emberi hibát és az orvostudomány gyors fejlődését is figyelembe véve a szerzők, a kiadó vagy egyéb – a könyv előkészítésében részt vevő – felek sem tudják garantálni, hogy a könyv minden fejezetében a legaktuálisabb információkat olvashatjuk, ezért őket az esetleges hibákért semmilyen felelősség nem terheli. Az olvasónak tehát érdemes a könyv tartalmát más forrásokkal is összevetni. Egy alkalmazni kívánt gyógyszer esetén például ne felejtjük el elolvasni a készítményhez tartozó alkalmazási előírást, melyből megbizonyosodhatunk arról, hogy a könyvben szereplő gyógyszerdózisok vagy kontraindikációk továbbra is változatlanok. Ez az ajánlás az új vagy ritkán használt gyógyszerek tekintetében kiemelkedően fontos.

ISBN 978-963-226-913-9

MEDICINA

A kiadásért felel a Medicina Könyvkiadó Zrt. igazgatója

Felelős szerkesztő: Bíró Erika

Tipográfia és borítóterv: Bede Tamásné

Tördelőszerkesztő: Dóczi Imre

Az ábrákat dr. Bodor Zoltán rajzolta

Azonossági szám: 4178

Per crucem ad lucem

A könyv közreműködői

A könyvet szerkesztette:

Tulassay Zsolt

Az egyes fejezetek szerkesztői:

Czopf László

Elek István

Hunyady Béla

Járai Zoltán

Kiss Emese

Losonczy György

Ludwig Endre

Masszi Tamás

Paragh György

Szekanecz Zoltán

Takács István

Tóth Kálmán

Tulassay Zsolt

Wittmann István

Szerzők:

Ágoston Viktor

Altorjay István

Bajnok László

Bajor Judit

Bakos Ágnes

Balassa Katalin

Balázs György

Bálint Olga Hajnalka

Balla József

Balogh Zoltán

Barna István

Bátyi Anna

Bodnár Nóra

Bodó Imre

Bodolay Edit

Bohács Anikó

Borbély Attila

Bozzay Krisztina

Czakó László

Cziráki Attila

Czirják László

Czopf László

Csanádi Zoltán

Deák György

Demeter Judit

Dósa Edit

Duray Gábor

Édes István

Elek István

Farkas Henriette

Farkas Katalin

Farkas Péter

Forster Tamás

Gáspár Krisztián

Gellér László

Gerlei Zsuzsanna

Gopcsa László

Griger Zoltán

Habon Tamás

Halmosi Róbert

Harangi Mariann

Haris Ágnes

Herczku Csaba

Hersényi László

Hidvégi Edit

Horváth Ágnes

Horváth Csaba

Horváth Gábor

Horváth Iván

Horváth Laura

Hunyady Béla

Igaz Péter

Jánosi András

Járai Zoltán

Karlócai Kristóf

Kárpáti István

Kiss Emese

Kiss Róbert Gábor

Kolossváry Endre

Kovács László

Kovács Tibor

Kováts Zsuzsanna

Kriván Gergely

Ladányi Erzsébet

Lakatos Péter

Losonczy György

Ludwig Endre
Lukácsovits József
Makara Mihály
Masszi András
Masszi Tamás
Maurovich-Horvat Pál
Mészner Zsófia
Mezősi Emese
Mikala Gábor
Molnár Gergő
Müller Veronika
Múzes Györgyi
Nagy Adrienne
Nagy Endre
Nagy Ilona
Nagy Zsolt
Orosz Márta
Pap Csaba
Pár Alajos
Pár Gabriella
Paragh György
Patócs Attila
Pécsvárady Zsolt
Pethő Zsófia
Préda István
Prohászka Zoltán
Rácz István
Rákóczi Éva
Réti Marienn
Réti-Grosz Zsuzsanna
Reusz György
Rókus László
Sarlós Patrícia
Sepp Róbert
Simor Tamás
Sinkó János
Soltész Pál
Studinger Péter
Surányi Péter

Süttő Zoltán
Szabados Eszter
Szalay Ferenc
Szamosi Szilvia
Szántó Antónia
Szathmári Miklós
Szauder Ipoly
Szegedi Andrea
Szegedi Nándor
Szekanecz Zoltán
Szombath Gergely
Szűcs Gabriella
Szűcs Nikolette
Takács István
Tamási Lilla
Tárkányi Ilona
Tarr Tünde
Temesvári András
Tislér András
Tornai István
Tóth Kálmán
Tóth Mária
Trinn Csilla
Tulassay Zsolt
Urbán Ildikó
Vajda Gusztáv
Valkusz Zsuzsanna
Varga Gergely
Várkonyi Judit
Vas Tibor
Vásárhelyi Barna
Végh Edit
Weisinger Júlia
Werling Klára
Wittmann István
Zakar Gábor
Zámbó Katalin
Zima Endre

Tartalom

Előszó a második kiadáshoz (Tulassay Zsolt)	21	Járás	38
		Akaratlan mozgások	38
		Kültakaró	39
1. A betegvizsgálat elemei	23	A fej és a nyak vizsgálata	40
<i>Fejezetszerző: Szathmári Miklós</i>		A koponya	40
		Az arc	40
A betegvizsgálat célja	23	A szem	41
A kórelőzmény	23	A fül	43
Az elsődleges (fő) panasz és egyéb panaszok	23	Az orr és a melléküregek	44
Az elsődleges panasz részletes feltárása	23	A szájüreg, a nyelv és a garat	44
Korábbi betegségek	23	Nyaki nyirokcsomók	45
Szociális körülmények, életviteli jellemzők	24	A pajzsmirigy	46
Családi kórelőzmény	24	Vena jugularis interna	46
A szervrendszerek zavarára utaló tünetek	24	A nyaki gerinc	46
Az alapvető belgyógyászati fizikális vizsgálmódszerek	24	A mellkas és a tüdő vizsgálata	47
Megtekintés	24	Megfigyelés	47
Tapintás	24	Tapintás	47
Kopogtatás	25	Kopogtatás	48
Hallgatózás	26	Hallgatózás	49
Az idegrendszer alapvető vizsgálmódszerei	26	A szív vizsgálata	52
A szellemi működés megfigyelése	26	A szívtájék megtekintése	52
Az agyidegek	26	A szívtájék tapintása	52
A motoros működés és vizsgálata	26	A szívtájék kopogtatása	52
Az érzőrendszer működése és vizsgálata	29	A szív meghallgatása	53
A mozgásszervek	30	A mell vizsgálata	56
A mozgásszervek szerkezete	30	A has vizsgálata	58
A mozgásszervi betegségek kórelőzménye	31	Megtekintés	58
Fizikális vizsgálmódszerek	31	Meghallgatás	58
		Kopogtatás	58
Az alapvető életműködések (vitális jelek) vizsgálata	31	Tapintás	59
Légzés	31	A hasfali sérvek vizsgálata	63
Pulzus	32	A hasfali sérv	63
Vérnyomás	33	Az inguinalis és femoralis sérvkapuk	63
Az oxigénszaturáció mérése	34	A külső nemi szervek vizsgálata	64
Testhőmérséklet	34	Rectalis digitalis vizsgálat	64
A tudat sérülése, az eszméletlen beteg	35	A végtagok vizsgálata	64
A vitális jelek értékelése	35	Az ízületek vizsgálata	65
Motoros válasz, testtartás	36	Az izomtömeg és az izomtónus vizsgálata	67
Meningealis jelek	36	Az izomerő vizsgálata	67
A szem vizsgálata	36	A mély- (in-) reflexek vizsgálata	68
A test és a kültakaró jellegzetességei	37	Kóros reflexek	68
Testarányok	37	A koordináció vizsgálata	69
Testhelyzet	37	Az érzőrendszer vizsgálata	69
Testtartás, a gerinc	37	A szabályos fizikális státus	70

2. A laboratóriumi vizsgálatok értékelése	71	Ismeretlen eredetű láz (Ludwig Endre)	94
<i>Fejezetszerző: Vásárhelyi Barna</i>		Sepsis (Ludwig Endre)	95
A laboratóriumi vizsgálatok jelentősége	71	Vírusfertőzések	97
A vizsgálatok szakaszai	71	COVID-19 (Ludwig Endre, Mészner Zsófia)	97
Preanalitika	71	Influenza (Mészner Zsófia)	101
A vizsgálat kiválasztása	71	Mononucleosis infectiosa (Mészner Zsófia)	102
A vizsgálathoz szükséges minta vétele	72	Cytomegalovírus-fertőzés (Mészner Zsófia)	103
A vérvétel körülményei	72	Variola, herpesvirus-fertőzések (Mészner Zsófia)	103
Technikai megfontolások	73	Variola	103
A minta tárolása és szállítása	73	Herpes simplex vírus-fertőzés	103
A minta előkészítése	73	Varicella-zoster-fertőzés	104
Analitika: az adat meghatározása – mérés	74	Baktérium, gomba és protozoon okozta gyakoribb fertőzések	105
Felhasznált mennyiség	74	Gram-pozitív baktériumok okozta fertőzések (Ludwig Endre)	105
A tesztek teljesítményadatai	74	Staphylococcus-fertőzések	105
Minőség-ellenőrzés	75	Streptococcus- és Enterococcus-fertőzések	106
Vizsgálattípusokra vonatkozó ismeretek	75	Gram-negatív baktériumok okozta fertőzések (Ludwig Endre)	107
Posztanalitika: az eredmény hasznosulása	77	<i>Enterobacteriaceae</i> család	107
Posztanalitika a laboratóriumban	77	<i>Pseudomonas aeruginosa</i> -fertőzések	108
A lelet hasznosulása a klinikai döntéshozatalban	77	<i>Acinetobacter</i> specíesek	109
		Listeriosis (Ludwig Endre)	109
3. Mikrobák okozta megbetegedések	79	Leptospirosis (Ludwig Endre)	109
<i>Fejezetszerkesztő: Ludwig Endre</i>		Lyme-borreliosis (Ludwig Endre)	110
A mikrobák okozta megbetegedések sajátosságai és kezelésük alapelvei (Ludwig Endre)	79	Tularaemia (Ludwig Endre)	111
Az orvosi ágazat tartalmának változása	79	Toxoplasmosis (Mészner Zsófia)	112
A fertőzés súlyosságát meghatározó tényezők	79	Invazív gombafertőzések (mycosisok) (Sinkó János)	113
A baktériumellenes kezelés jellegzetességei	80	Candida-fertőzés	113
Az antibiotikum-kezelés típusai	83	Aspergillozis	114
Az antibiotikum adagolása	86	Szerzett immunihiány szindróma (AIDS) (Ludwig Endre)	115
Az antibiotikumok társítása (kombinációja)	86	Oththon szerzett és nosocomialis fertőzések (Ludwig Endre)	115
Az antibiotikum alkalmazásának elvei súlyos fertőzésekben	86	Meghatározás	115
A sikertelen kezelés lehetséges okai	86	Intravasculáris katéterrel összefüggő fertőzések	115
Klinikai tünetcsoportok (szindrómák)	87	Immunizáció – immunmegelőzés (Mészner Zsófia)	117
Torokgyulladás (tonsillopharyngitis) (Mészner Zsófia)	87		
Tüdőgyulladás (pneumonia) (Ludwig Endre)	88	4. A szív betegségei	119
Hasúri fertőzések (Ludwig Endre)	88	<i>Fejezetszerkesztő: Tóth Kálmán, Czopf László</i>	
Elsődleges peritonitis (baktérium okozta spontán peritonitis)	88	A szívbetegségek tünetei (Czopf László, Préda István)	119
Másodlagos (sebészi) peritonitis	88	Nehézlégzés, dyspnoe	119
Harmadlagos peritonitis	89	Mellkasi fájdalom	119
Húgyúti fertőzés (Ludwig Endre)	89	Köhögés és haemoptoe	119
Emésztőrendszeri fertőzések (Ludwig Endre)	90	Palpitatio	120
Heveny gastroenteritis	90	Terheléses intolerancia (fáradékonyság)	120
<i>Clostridioides difficile</i> okozta hasmenés	91	Syncope	120
Bőr- és lágyrész-fertőzések (Ludwig Endre)	93	Cyanosis	120
Erysipelas	93	Embolia	120
Cellulitis	93	Szívgyógyászati vizsgálómódszerek	121
Necrotizáló lágyrész-fertőzések	93	Elektrokardiográfia és a szív elektrofiziológiai vizsgálata (Herczku Csaba)	121
Streptococcus toxikus shock szindróma (STSS)	94		

Echokardiográfia (Forster Tamás)	123	Szívizombetegségek és szívelégtelenség	154
Terheléses vizsgálómódszerek (Jánosi András)	126	Cardiomyopathiák (Sepp Róbert)	154
Nukleáris szívgyógyászat (Zámbó Katalin)	127	Hypertrophiás cardiomyopathia	154
A szív komputertomográfias vizsgálata (Maurovich-Horvat Pál)	129	Dilatatív cardiomyopathia	154
A szív és a keringés mágneses magrezgés (MR) vizsgálata (Simor Tamás)	131	Restriktív cardiomyopathia	156
A koszorúerek invazív kórisméje (Vajda Gusztáv)	134	Arrhythmogen cardiomyopathia	157
Veszélyeztetett szívhibák és szerzett szívbillentyű-betegségek	137	Nem osztályozott cardiomyopathiák	157
Veszélyeztetett szívhibák felnőttkorban (Bálint Olga Hajnalka, Temesvári András)	137	Idült pangásos szívelégtelenség (Édes István, Borbély Attila, Habon Tamás)	158
Pitvari sövényhiány (ASD)	137	Heveny szívelégtelenség (Zima Endre)	162
Kamrai sövényhiány (VSD)	137	A hypertonia okozta szívbetegség (Szauder Ipoly)	164
Ductus Botalli persistens (PDA, patent ductus arteriosus)	138	A szív gyulladós betegségei	166
Eisenmenger-szindróma	138	Heveny és idült szívizomgyulladás (myocarditis) (Cziráki Attila)	166
A bal kamra kiáramlási szűkületei	138	A szívizomgyulladás formái és szövődményei	167
A jobb kamra kiáramlási szűkületei	138	A szívburok (pericardium) betegségei (Halmosi Róbert)	170
Coarctatio aortae	138	Meghatározás, kóreredet	170
Fallot-tetralógia	139	Visszatérő pericarditis	171
A nagyerek teljes áthelyeződése	139	Myocarditisszel szövődött szívburokgyulladás (myopericarditis)	171
Ebstein-anómália	139	Pericardialis folyadékgyülem	171
Marfan-szindróma	139	Szívtamponád	172
Helyreállított nagyér-áthelyeződés (CTGA)	139	Konstriktív szívburokgyulladás	172
Egykamrás betegek	140	Fertőzések endocarditis (Forster Tamás)	172
Szerzett billentyűbetegségek (Szabados Eszter)	140	Szívritmuszavarok	175
Stenosis ostii venosi sinistri, mitralis szűkület (MS)	140	Supraventricularis tachycardiák (Csanádi Zoltán)	175
Mitralis insuffitientia, mitralis regurgitatio (MR)	141	Meghatározás	175
Mitralis billentyű prolapsusa, mitralis prolapsus szindróma (MPS)	115	A pitvar-kamrai (AV) csomó újrabelépés (reentry) tachycardia (AVNRT)	175
Aortaszűkület (AS)	141	Járlékos köteget érintő tachycardiák (AVRT, FBI)	176
Aortaregurgitatio, aorta-visszáramlás (AR)	142	Gócos (fokális) pitvari tachycardiák	178
Stenosis ostii venosi dextri, tricuspidalis szűkület	143	Pitvarlebegés	179
Tricuspidalis insuffitientia (TI) tricuspidalis visszáramlás (TR)	143	Pitvarfibrilláció	179
Pulmonalis szűkület (PS)	143	A supraventricularis arrhythmia heveny ellátása	179
Pulmonalis visszaáramlás (regurgitatio, PR)	143	A supraventricularis arrhythmia tartós kezelése	179
Koszorúér-betegségek	143	Kamrai ritmuszavarok, hirtelen szívhalál és beültethető cardioverter defibrillátor (ICD) kezelés (Gellér László, Szegedi Nándor)	181
Idült koszorúér-betegség (Czopf László, Tóth Kálmán)	143	Elsődleges elektromos szívbetegségek	184
Heveny koszorúér-szindróma (acute coronary syndrome, ACS) (Horváth Iván)	147	Bradyarrhythmia és pacemaker-kezelés (Duray Gábor)	185
A szív kisereinek működési zavara (Szauder Ipoly)	151	Egyéb szív- és érrendszeri betegségek, állapotok	188
A koszorúér-betegségek megelőzése és rehabilitációja (Szabados Eszter)	152	Pulmonalis artériás hypertonia (Karlócai Kristóf)	188
Teljes szív- és érrendszeri kockázatbecslés	152	Kis- és nagyvérköri keringés	188
Kockázati osztályok	153	Pre- és posztkapilláris pulmonalis hypertonia	188
A főbb kockázati tényezők kezelésének céljai és célértékei	153	Szívbetegség és várandósság (Kiss Róbert Gábor)	190
A rehabilitáció meghatározása	153		

5. Hypertonia és érbetegségek	193	Vérgázok és sav-bázis egyensúly	228
<i>Fejezetszerkesztő: Járai Zoltán</i>		(Losonczy György)	228
Hypertonia (Járai Zoltán)	193	Spiroergometria (Kováts Zsuzsanna)	229
Kezeléssel nem befolyásolható (terápiarezisztens)		Bronchoszkópia (Süttö Zoltán)	230
hypertonia	201	Percutan és sebészeti tüdőbiopszia	231
Másodlagos (szekunder) hypertonia	201	(Süttö Zoltán)	231
Hypertonia okozta sürgősségi és		Légzési elégtelenség (Losonczy György)	232
veszélyállapotok	202	A légzőszervi betegségek kezelésének sajátos	
Érbetegségek	202	(speciális) eljárásai	233
Az érgyógyászati kórisme fontosabb módszerei	202	Oxigénkezelés (Losonczy György)	233
A boka-kar index vizsgálata (Farkas Katalin)	202	Mellúri szívókezelés és pleurodesis (Süttö Zoltán)	233
Képkalkotó kórisme (Dósa Edit, Balázs György)	204	Nem invazív lélegeztetés (Lukácsovits József)	234
A verőerek betegségei	205	Tüdőátültetés (Müller Veronika)	235
Atherosclerosis eredetű alsó végtagi		Tüdőgyulladás (Losonczy György)	236
verőérbetegség (Farkas Katalin)	205	COVID-19	238
Egyéb elhelyezkedésű atherosclerosis		Nosocomialis pneumonia	240
perifériás verőérbetegségek	208	Tüdőtályog (Losonczy György)	241
Felső végtagi atherosclerosis		Tuberculosis (Horváth Gábor)	243
(Farkas Katalin)	208	Opportunista Mycobacterium-fertőzések	
A carotis atherosclerosis (Farkas Katalin)	208	(Horváth Gábor)	246
A zsigeri erek atherosclerosis		Bronchopulmonalis aspergillus (Bohács Anikó)	247
(Farkas Katalin)	209	A tüdő gombás fertőzései (Bohács Anikó)	248
Az aorta betegségei (Járai Zoltán)	211	Cryptococcosis	248
Aortaaneurysma	211	Candidiasis	248
Aortadissectio	211	Mucormycosis	248
Nem atherosclerosis eredetű,		Dimorf gombák	249
nem gyulladásos verőérbetegségek		Parazitafertőzések (Kováts Zsuzsanna)	249
(Kolossváry Endre)	213	Felső légúti betegségek (Hidvégi Edit)	250
Fibromuscularis dysplasia	213	Rhinitis acuta (megfázás, nátha)	250
Thrombangiitis obliterans		Allergiás rhinitis	250
(Buerger-betegség)	213	Sinusitis	250
Érösszenyomódással járó szindrómák	214	Pharyngitis, tonsillitis	251
Mellkaskimeneti szindróma	214	Laryngitis	251
Gyulladásos verőérbetegségek		Alvási apnoe (Horváth Gábor)	251
(Kolossváry Endre)	214	Idült obstruktív tüdőbetegség (Losonczy György)	253
A vénák betegségei (Pécsvárady Zsolt)	215	Asthma bronchiale (Tamási Lilla)	258
Felületes thrombophlebitis	215	Bronchiectasia (Losonczy György)	263
Mélyvénás thrombosis	217	Cystás fibrosis a tüdőben (Bohács Anikó)	265
Idült vénás betegségek	220	Interstitialis tüdőbetegségek (Müller Veronika)	265
		Idiopathiás tüdőfibrosis (Müller Veronika)	266
		Egyéb interstitialis pneumonitisek	
		(Bohács Anikó)	269
6. A légzőrendszer betegségei	223	Hiperszenzitív pneumonitis (Orosz Márta)	271
<i>Fejezetszerkesztő: Losonczy György</i>		Sarcoidosis (Losonczy György)	271
A légzőszervi betegségek tünetei		Tüdővasculitisek (Bohács Anikó)	273
(Losonczy György)	223	Eosinophil pneumonia (Losonczy György)	274
Mellkasi fájdalom	223	Langerhans-sejtes histiocytosis	
Dyspnoe	225	(Losonczy György)	276
Tüdőoedema	226	Lymphangioliomyomatosis (Losonczy György)	277
Cyanosis	226	Alveolaris proteinosis (Losonczy György)	278
Köhögés	227	Tüdőembolia (Horváth Gábor)	279
Vérköpés	227	Pulmonalis hypertonia és cor pulmonale	
A légzőszervi betegségek vizsgálómódszerei	228	(Karlócai Kristóf)	280
Légzésfunkciós vizsgálatok (Tamási Lilla)	228	Tüdőrák (Tamási Lilla, Müller Veronika,	
		Losonczy György)	281

A mellhártya betegségei (Losonczy György)	287	A gyomor és a nyombél organikus betegségei	
Mellúri folyadék	287	(Tulassay Zsolt)	327
Pneumothorax	290	Gastritisek és gastropathiák	327
Pleuratumorok	291	Gastritisek	327
A mediastinum betegségei (Tamási Lilla)	291	Gastropathiák	329
A térszűkítő folyamatok tünetei, kórisméje	291	Peptikus fekélybetegség	331
Pneumomediastinum	292	Gastroparesis	340
Heveny mediastinitis	292	A gyomor jóindulatú daganatai (Tulassay Zsolt)	342
		Gyomorpolypok	342
		Subepithelialis daganatok	342
		Emésztőrendszeri stromatumor (GIST)	342
7. A tápcsatorna betegségei	295	Gyomorrák (Tulassay Zsolt, Herszényi László)	343
<i>Fejezetszerkesztő: Tulassay Zsolt</i>		A gyomor elsődleges lymphomája	
		(Tulassay Zsolt, Herszényi László)	345
Az emésztőrendszeri betegségek általános tünetei (Herszényi László)	295	A vékonybél betegségei	348
Dysphagia, odynophagia	295	A tápanyagok szervezetbe épülésének zavarai	
Hányinger, hányás	295	(malassimilatio) (Tulassay Zsolt)	348
Vérzés az emésztőrendszer felső szakaszából	295	Coeliakia (Bajor Judit)	352
Az emésztőrendszer alsó szakaszából		Nem coeliakiás gluténérzékenység	358
eredő vérzés	296	Laktózintolerancia (Bajor Judit)	359
Hasi fájdalom	297	Baktériumok túlszaporodása a vékonybélben	
Hasmenés	299	(Tulassay Zsolt)	361
Székrekedés	300	Rövidbél-szindróma (Tulassay Zsolt)	363
Fogyás	300	Whipple-kór (Tulassay Zsolt)	365
Sárgaság (icterus)	303	Fehérjevesztő enteropathia (Tulassay Zsolt)	366
Az emésztőrendszer endoszkópos vizsgálata		Vékonybél-daganatok (Tulassay Zsolt)	367
(Herszényi László)	305	Jóindulatú daganatok	367
Az emésztőrendszer felső szakaszának		Rosszindulatú daganatok	368
endoszkópiája	305	Emésztőrendszeri stromatumorok (GIST)	370
A vékonybél endoszkópiája	306	Carcinoid	370
A vastagbél endoszkópiája	306	A tápcsatorna funkcionális betegségei	
Az epeutak és a hasnyálmirigy-vezeték		(Tulassay Zsolt)	370
endoszkópiája (endoszkópos retrográd		A nyelőcső funkcionális eltérései	370
kolangio-pankreatográfia, ERCP)	307	Globus	370
Endoszkópos ultrahang	307	Ruminatio-szindróma	370
A nyelőcső betegségei (Tulassay Zsolt)	307	Funkcionális nyelőcsőégés	
A nyelőcső betegségeinek jellegzetes tünetei	307	(tűzmell, heartburn)	370
Gyomorégés – nyelőcsőégés		Funkcionális mellkasi fájdalom	370
(tűzmell, „heartburn”)	307	Funkcionális dysphagia	371
Dysphagia, odynophagia	308	Funkcionális dyspepsia	371
Nyelőcső eredetű mellkasi fájdalom	308	Irritábilis bél szindróma	371
Visszaáramlás (regurgitatio)	308	A vastagbél és a végbél betegségei	373
Gastrooesophagealis refluxbetegség	308	Gyulladásos bélbetegségek	
Barrett-nyelőcső	314	(Sarlós Patrícia, Tulassay Zsolt)	373
Eosinophil oesophagitis	316	Egyéb bélbetegségek (Tulassay Zsolt)	397
A nyelőcső egyéb motilitászavarai	320	Mikroszkópos colitis	397
Achalasia	320	Diverticulosis, diverticulumbetegség	399
A nyelőcső sérülései	321	A bélrendszer vérellátási zavarai (Tulassay Zsolt)	404
Gyógyszerek okozta nyelőcsősérülés	321	Heveny mesenterialis infarctus	404
A nyelőcső átfúródása	321	Angina abdominalis (idült mesenterialis	
Mallory–Weiss-szindróma	321	ischaemia)	405
A nyelőcső fertőzései	322	Ischaemiás colitis	405
A nyelőcső candidiasis	322	Angiodysplasia	406
A nyelőcső daganatai	324	Appendicitis (Herszényi László)	407
Jóindulatú daganatok	324	Bélelzáródás (Herszényi László)	408
Rosszindulatú daganatok	324	A végbél betegségei (Herszényi László)	411

Végbélprolapsus	411	Hepatitis C-vírus által okozott betegségek	
Székletinkontinencia	411	(Hunyady Béla, Makara Mihály)	451
Musculus levator ani szindróma	412	HCV okozta heveny májgyulladás	451
Aranyérbetegség	412	HCV okozta idült májgyulladás	452
Analís fissura	412	Hepatitis D-vírus (HDV) által okozott betegségek	
Végbélggyulladás	412	(Horváth Gábor)	453
A végbél daganatai	413	Hepatitis E-vírus (HEV) által okozott betegségek	
Az anus tumorai	413	(Rókus László)	456
Vastagbélpolypok és polyposis szindrómák		Immuneredetű májbetegségek (Pár Alajos)	457
(Tulassay Zsolt, Rácz István)	414	Autoimmun hepatitis	457
Meghatározás és osztályozás	414	Primer biliaris cholangitis	461
Adenomák	414	Primer sclerotizáló cholangitis	463
Fogazott adenomák	417	IgG4-hez kapcsolódó cholangitis (IAC)	466
Hamartomatosus polypok	417	Veleszületett anyagcsere-betegségek által	
Emésztőrendszeri polyposis szindrómák	418	okozott májbetegségek (Szalay Ferenc)	467
Hamartomatosus polyposis szindróma	418	Gilbert-szindróma	467
Vastagbélrák (Hersényi László, Tulassay Zsolt)	420	Wilson-kór	467
Az emésztőrendszer neuroendokrin daganatai		Haemochromatosis	468
(Tulassay Zsolt)	426	Alfa-1-proteázgátló-hiány	
Meghatározás, nevezéktan, epidemiológia	426	(alfa-1-antitripszin-hiány)	468
Osztályozás	426	Lizoszomális betegségek	469
Kóreredit	427	Gaucher-kór	469
A tápcsatorna neuroendokrin daganatai		Niemann–Pick-betegség	469
(GI-NET) – carcinoid	427	Koleszterinészter-tárolási betegség (CESD),	
A gyomor neuroendokrin tumora	428	lizoszomális acidlipázhiány (LAL-D)	469
Vékonybél-carcinoid	429	Alkoholos májbetegségek (Pár Gabriella)	469
Appendixcarcinoid	429	Zsír máj, kóros anyagcseréhez társuló zsír máj	
A vastagbél neuroendokrin daganata	430	(MASLD) és zsír májhepatitis (MASH)	
Rectumcarcinoid	430	(Pár Gabriella)	477
A duodenum és a Vater-papilla carcinoidja	430	Májcirrhosis és szövődményei (Tornai István)	483
Carcinoid szindróma	430	A májcirrhosis jellemzői	483
A hasnyálmirigy neuroendokrin daganatai		Portalis hypertonia	485
(Czakó László, Tulassay Zsolt)	433	Nyelőcsővísszér-vérzés (Vincze Áron)	486
A hasnyálmirigy működő (funkcionáló)		Ascites	488
neuroendokrin daganatai		Hyponatraemia	489
(Czakó László, Tulassay Zsolt)	435	Baktérium okozta spontán peritonitis	489
Insulinoma	435	Hepatorenalis szindróma	490
Gastrinoma (Zollinger–Ellison-szindróma)	435	Hepaticus encephalopathia	491
VIPoma, Verner–Morrison-szindróma	436	Egyéb szövődmények	494
Glucagonoma	436	Portopulmonalis szindróma	494
Somatostatinoma	437	Portopulmonalis hypertonia	494
8. A máj, az epeutak és a hasnyálmirigy		Érrendszeri eredetű májbetegségek	
betegségei	439	(Hunyady Béla)	494
<i>Fejlesztésszerkesztő: Hunyady Béla, Tulassay Zsolt</i>		Budd–Chiari-szindróma	494
A máj betegségei	439	Máj sinusoidalis elzáródás szindróma	
Akut hepatitis szindróma, akut májelégtelenség		(a máj venoocclusiv betegsége)	495
(Hunyady Béla, Rókus László)	439	Vena portae thrombosis	496
Hepatotrop vírusok által okozott betegségek	441	Szisztémás keringési rendellenességekhez	
Hepatitis A-vírus által okozott betegségek		társuló májkárosodás	497
(Rókus László)	443	Gócos májbetegségek (Werling Klára)	497
Hepatitis B-vírus által okozott betegségek		Jóindulatú májdaganatok	497
(Horváth Gábor)	444	Haemangioma	497
		Gócos nodularis hyperplasia	498
		Májadenoma	501
		Roszzindulatú daganatok	502

Hepatocellularis carcinoma	502	Nephritis szindrómával járó kórképek	563
A máj másodlagos daganatai	503	IgA-nephropathia	563
Májátültetés (Gerlei Zsuzsanna)	507	Fertőzés utáni (posztinfekciós)	
Az epeutak és az epehólyag betegségei		glomerulonephritis	565
(Altorjay István)	511	Gyorsan rosszabbodó (félholdas)	
Veleszületett öröklődő elváltozások	511	glomerulonephritis	565
Epeút-atresia	511	Nephrosis szindrómával járó kórképek	567
Az epehólyag fejlődési eltérései	511	Általános jellegzetességek	567
Epeúti cysták	511	Minimális elváltozással járó (minimal change)	
Caroli-betegség	511	nephropathia	568
Alagille-szindróma	511	Gócos (fokális) szegmentális	
Epekőbetegség	511	glomerulosclerosis	569
Epehólyag-gyulladás (kövesség nélkül)	517	Membranosus nephropathia	569
Funkcionális epeúti eltérések	518	Membranoproliferatív (mesangiocapillaris)	
Daganatok	518	glomerulonephritis	571
Jóindulatú daganatok	518	Tünetszegény vizeleteltérésekkel járó kórképek	571
Rosszindulatú daganatok	518	Idült glomerulonephritisek	572
A hasnyálmirigy betegségei (Czakó László)	520	Szisztémás betegségekhez társuló	
Fejlődési rendellenességek	520	glomerulonephritisek (Molnár Gergő)	572
Pancreas divisum	520	Szisztémás vasculitisek	572
Pancreas anulare	520	ANCA-val összefüggő vasculitisek	572
Hosszú közös vezeték szindróma	520	Granulomatosis polyangiitisszel (GPA, régebben:	
Ectopiás pancreas	521	Wegener-granulomatosis)	572
Heveny hasnyálmirigy-gyulladás	522	Mikroszkópos polyangiitis (MPA)	572
Idült hasnyálmirigy-gyulladás	528	Eosinophil granulomatosis polyangiitisszel	
Autoimmun pancreatitis	531	(EGPA, korábban: Churg–Strauss-szindróma)	573
Cystás fibrosis	534	IgA-vasculitis (Henoch–Schönlein-purpura)	573
Hasnyálmirigyrák	534	Lupus nephritis	573
Ampullaris tumorok	538	Antifoszfolipid szindróma (APS)	573
Cystás hasnyálmirigy-daganatok	538	Tubulointerstitialis betegségek	
		(Studinger Péter, Tislér András)	575
		Heveny tubulointerstitialis nephritis (ATIN)	575
		Tubularis elzáródás okozta heveny	
		vesekárosodás	577
		Idült tubulointerstitialis vesebetegségek,	
		izolált tubulopathiák	577
		Húgyúti fertőzések (Mátyus János)	578
		Hajlamosító tényező nélküli húgyúti fertőzések	579
		Heveny cystitis	579
		Visszatérő cystitis	581
		Nem szövődményes heveny pyelonephritis	582
		Nem szövődményes húgyúti fertőzések	582
		Tünetmentes bacteriuria	582
		Heveny szövődményes cystitis	582
		Szövődményes pyelonephritis	583
		Katéterrel összefüggő húgyúti fertőzések	583
		A húgyúti fertőzések szövődményei	583
		Húgyúti sepsis (urosepsis)	583
		Vese-, vese körüli tályog	583
		Vesepapilla-necrosis	584
		Emphysemás pyelonephritis	584
		Cystás vesebetegségek (Reusz György)	584
		Autoszomális domináns polycystás	
		vesebetegség (ADPKD)	584
		Autoszomális recesszív polycystás	
		vesebetegség (ARPKD)	586
9. A vese és a húgyutak betegségei	541		
<i>Fejezetszerkesztő: Wittmann István</i>			
A vesebetegek vizsgálata (Deák György)	541		
Kórelőzmény, tünetek és fizikális vizsgálat	541		
Főbb klinikai tünetcsoportok (Wittmann István)	543		
A folyadék- és elektrolit-háztartás zavarai			
(Haris Ágnes)	550		
A szervezet folyadékterei, ozmoreguláció			
és térfogat-szabályozás	550		
Hyponatraemia	551		
Hypernatraemia	552		
Hypokalaemia	553		
Hyperkalaemia	554		
Hypertonia és vese (Barna István)	556		
Hypertonia okozta vesekárosodás –			
hypertensiv nephropathia	557		
Renoparenchymás hypertonia	557		
Renovascularis hypertonia	558		
A cukorbetegség vesezővődményei			
(Wittmann István)	560		
Diabeteses vesebetegség	560		
A glomerulus betegségei (Kovács Tibor, Vas Tibor)	563		
Meghatározás, osztályozás	563		

Egyszerű vesecysta (egyszeres és többszörös)	586	Polycythaemia rubra vera	624
Szerzett vesecysta	587	Esszenciális thrombocythaemia	626
Vesekövesség (Horváth Csaba)	587	Elsődleges (primer) myelofibrosis (PMF)	627
A vesekő a belgyógyászati gyakorlatban	587	Lymphoproliferatív kórképek	629
Gyakoriság	588	Akut lymphoblastos leukaemia (ALL)	
A visszatérő (recidiváló) vesekőbetegség		(Farkas Péter)	629
kockázatának anyagcsere háttere	589	A lymphoid eredetű rosszindulatú betegségek	
Hypercalciuria	590	általános jellemzői (Varga Gergely)	633
A visszatérő (recidiváló) vesekőbetegség		Diffúz nagy-B-sejtes lymphoma (DLBCL)	
kivizsgálása	590	(Varga Gergely)	634
A kőképződés megelőzése visszatérő		Burkitt-lymphoma (Varga Gergely)	635
vesekőbetegségben	591	Follicularis lymphoma (Varga Gergely)	635
Húgyúti tumorok (Zakar Gábor)	592	Köpenysejtes lymphoma (Varga Gergely)	636
Vesesejtes rák	592	Marginális zóna lymphoma (MZL) és a mucosa	
Urothelialis rákok	593	nyirokszövetének (MALT) lymphomája	
Veseelégtelenség (Kárpáti István)	593	(Varga Gergely)	637
Heveny veseelégtelenség	593	T-sejtes non-Hodgkin-lymphoma	
Praerenalis veseelégtelenség	594	(Tárkányi Ilona)	637
Renalis heveny veseelégtelenség	594	Hodgkin-lymphoma (Gopcsa László)	638
Akut tubularis necrosis (ATN)	594	Plazmasejtes betegségek (Mikala Gábor)	642
Toxikus eredetű akut tubularis necrosis	594	Monoclonalis gammopathia	642
Postrenalis veseelégtelenség	594	Myeloma multiplex	642
A heveny veseelégtelenség tünetei		Waldenström-macroglobulinaemia	644
és lefolyása	595	AL-amyloidosis	645
A veseműködés normálissá válása	595	Idült B-sejtes lymphoid leukaemia (B-CLL)	
A heveny veseelégtelenség kórisméje	596	(Balassa Katalin)	645
Renalis típusú heveny veseelégtelenség	596	Hajas sejtes leukaemia (Demeter Judit)	648
A heveny veseelégtelenség kezelése	596	Splenicus lymphoma keringő villosus	
Kórjóslat	597	lymphocytákkal (SLVL) (Demeter Judit)	650
Idült vesebetegség (chronic kidney disease, CKD)		A véralvadás eltérései, vérzékenység,	
(Wittmann István)	597	thrombosis	650
Vesepótló kezelés (Ladányi Erzsébet, Balla József)	598	Vérlemezke-betegségek (Horváth Laura)	650
		Immuntrombocytopenia	651
		Thromboticus thrombocytopeniás purpura	
		(TTP, Moschcowitz-kór) (Réti Marienn)	653
		Haemolyticus uraemiás szindróma	
		(Prohászka Zoltán)	656
		Heparin okozta thrombocytopenia	
		(Bodó Imre)	656
		Vérzékenység (Bodó Imre)	657
		Veleszületett vérzékenység	657
		Szerzett vérzékenység	658
		Thrombosishajlam (Bodó Imre)	659
		Veleszületett thrombosiskészség	659
		Szerzett thrombosiskészség	659
		Sejtes kezelés a hematológiai rosszindulatú	
		betegségekben (Masszi Tamás)	660
		Haemopoeticus őssejtátültetés (HSCT)	660
		Őssejtgyűjtés és őssejtforrások	660
		Donorok	660
		Kondicionáló kezelés	660
		Szövődmények	660
		Graft versus tumor hatás	661
		Az őssejtátültetés gyakoribb javallatai	662
		CAR-T sejtek	663
10. A vérképzőrendszer betegségei	603		
<i>Fejezetszerkesztő: Masszi Tamás</i>			
Cytopeniák	603		
Hiányanaemiák (Horváth Laura)	603		
Idült betegségekhez társuló anaemia			
(Horváth Laura)	607		
Haemolyticus anaemiák (Weisinger Júlia)	608		
Corpuscularis haemolyticus anaemiák	609		
Extracorpularis haemolyticus anaemiák	610		
Súlyos aplasticus anaemia (Masszi Tamás)	611		
Tiszta vörösvérsejt-aplasia (Szombath Gergely)	612		
Agranulocytosis (Szombath Gergely)	613		
Myelodysplasiák (Várkonyi Judit)	614		
Myeloproliferatív kórképek	618		
Heveny myeloid leukaemia (AML)			
(Masszi Tamás)	618		
Idült myeloid leukaemia (Masszi András)	621		
Kórjóslat	624		
Idült myeloproliferatív betegségek			
(Philadelphia-negatív) (Nagy Zsolt)	624		

11. Immunológiai betegségek	665	Gyógyszerallergia (Szegedi Andrea)	705
<i>Fejezetszerkesztő: Kiss Emese</i>		Rhinoconjunctivitis allergica (Gáspár Krisztián)	707
Az immunrendszeri betegségek jellemzői		Rovarcípés-allergia és anaphylaxia	
(Kiss Emese, Tarr Tünde)	665	(Gáspár Krisztián)	708
Az immunrendszer feladata és működése	665	Táplálékallergia (Nagy Adrienne)	710
A természetes és a szerzett immunitás	665		
A citokinek jellemzése	666	12. Anyagcsere-betegségek	715
A komplementrendszer szerepe	667	<i>Fejezetszerkesztő: Paragh György</i>	
Nyálkahártya-immunitás	667	Diabetes mellitus (Balogh Zoltán, Paragh György)	715
Az immunrendszer betegségei	667	Szövődmények	721
Az autoimmun betegségek általános jellemzői	667	Diabetikus ketoacidosis	721
Az autoinflammatorikus betegségek általános jellemzői	668	Hyperglykaemiás hyperosmolaris szindróma	722
Nem differenciált collagenosis (Bodolay Edit)	669	Hypoglykaemia	722
Raynaud-szindróma (Szűcs Gabriella)	669	Neuroglycopenia	723
Szisztémás lupus erythematosus		Kisér-szövődmények	725
(Tarr Tünde, Kiss Emese)	671	Nagyér-szövődmények	726
Sjögren-szindróma (Szántó Antónia)	676	A cukorbetegség gondozása	728
Gyulladásos izombetegségek (Griger Zoltán)	679	Lipidanyagcsere (Paragh György, Harangi Mariann)	728
Szisztémás sclerosis (Czirják László)	684	Hyperlipoproteinaemiák	728
Kevert kötőszöveti betegség (Bodolay Edit)	687	Hypertriglyceridaemiák	730
Elsődleges szisztémás vasculitisek (Kovács László)	689	Másodlagos hyperlipoproteinaemia	731
A nagyerek vasculitise (Kovács László)	690	Kezelés	733
Óriássejtes arteritis	690	Elhízás (Paragh György, Balogh Zoltán)	735
Takayasu-arteritis	691	Metabolikus szindróma	
A közepes méretű erek vasculitise		(Paragh György, Balogh Zoltán)	738
(Szántó Antónia)	691	Porphyriák (Paragh György, Balogh Zoltán)	740
Polyarteritis nodosa (PAN)	691	Amyloidosis (Trinn Csilla)	743
Kawasaki-betegség	692		
Változó méretű erek vasculitise (variable vessel vasculitis, VVV) (Szántó Antónia)	692	13. Endokrin betegségek	749
Morbus Behçet	692	<i>Fejezetszerkesztő: Takács István</i>	
Cogan-szindróma	693	A hypophysis betegségei (Mezősi Emese)	749
A kiserek vasculitise (Műzes Györgyi)	693	Az adenohipophysis betegségei	749
Antineutrophil citoplazmatikus antitesttel összefüggő vasculitis	693	Sella környéki térfoglaló folyamatok	749
Immunkomplex kísért vasculitis (IC-SVV)	696	Az adenohipophysis elégtelen működése	753
Anti-GBM betegség (Goodpasture-szindróma)	696	Hypophysisapoplexia	755
IgA-vasculitis (IgAV)		Lymphocytás hypophysitis	755
(Henoch–Schönlein-purpura, HSP)	696	A neurohypophysis betegségei	755
Cryoglobulinaemiás vasculitis	696	Diabetes insipidus	755
Hypocomplementaemiás urticaria vasculitis (HUV) (anti-C1q vasculitis)	697	A mellékvese betegségei (Igaz Péter)	758
Antifoszfolipid-szindróma (Soltész Pál)	697	Elsődleges mellékvesekéreg-elégtelenség (Addison-kór)	758
Immunhiányos állapotok (Kriván Gergely)	699	Veleszületett adrenalis hyperplasia –	
Átmeneti immunhiány	699	21-hidroxiláz-hiány	759
Elsődleges immunhiányos állapotok	699	Cushing-szindróma (hypercortisolismus)	759
Közönséges változó immunhiány (CVID)	699	Elsődleges aldosteronismus	760
Szerzett (szekunder) immunhiányos állapotok	700	Másodlagos aldosteronismusok	762
Szervfajlagos autoimmun betegségek		A mellékvese daganatai	762
(Műzes Györgyi)	700	Incidentaloma	762
Angiooedemák (Farkas Henriette)	701	Mellékvesekéreg-rák	763
Urticaria (Szegedi Andrea)	704	Phaeochromocytoma	763
Ekzema (Szegedi Andrea)	705	Áttétes phaeochromocytoma	766

A pajzsmirigy betegségei			
(Lakatos Péter, Nagy Endre, Takács István)	766	Többszörös (multiplex) endokrin neoplasia	
Euthyreoid diffúz struma, jódiány	766	2A típus (MEN-2A, Sipple-kór)	789
Hyperthyreosis	766	Többszörös (multiplex) endokrin neoplasia	
Graves–Basedow-kór	767	2B típus (MEN-2B, Gorlin-kór)	790
Thyreotoxikus krízis	767	Egyéb többszörös (multiplex) endokrin neoplasia szindrómák	790
Endokrin orbitopathia, praetibialis myxoedema	768	Autoimmun poliendokrin (polyglandularis) szindrómák (APS)	790
Hyperthyreosisos periodikus paralysis	768		
Toxikus adenoma, toxikus többgócú (multinodularis) struma	768	14. A mozgásszervek betegségei	791
Hyperthyreosisal járó egyéb állapotok	768	<i>Fejezetszerkesztő: Szekanecz Zoltán</i>	
Hypothyreosis	769	Degeneratív reumatológiai kórképek (Végh Edit)	791
Myxoedemás coma	769	Osteoarthritis (arthrosis)	791
Pajzsmirigygöb	770	A gerinc degeneratív betegségei	792
A pajzsmirigy rosszindulatú daganatai	770	Lágyrész-rheumatismus	794
Pajzsmirigygyulladás	771	A csontanyagcsere betegségei (Pethő Zsófia)	794
Heveny thyreoiditis	771	Osteoporosis	794
Szubakut thyreoiditis (de Quervain-, granulomás, óriássejtes thyreoiditis)	771	Osteomalacia	796
Hashimoto-thyreoiditis (idült lymphocytás thyreoiditis)	771	Hyperparathyreosis	798
Postpartum thyreoiditis	772	Paget-kór	798
Iatrogen thyreoiditisek	772	Korai arthritisek és rheumatoid arthritis	
Riedel-thyreoiditis (struma lignosa, fibrotizáló thyreoiditis)	772	(Szekanecz Zoltán, Surányi Péter)	799
Pajzsmirigyhormon-adaptációs szindróma (non-thyreoidale illness)	772	Az arthritisek kialakulásának szakaszai	799
A mellékpajzsmirigy betegségei és a kalcium-anyagcsere eltérései (Horváth Csaba)	772	Spondyloarthritisek (Bodnár Nóra)	804
Hypercalcaemia szindróma	772	Meghatározás, felosztás	804
Hyperparathyreosis	774	Spondylitis ankylopoetica	804
Elsődleges (primer) hyperparathyreosis (pHPT)	775	Arthritis psoriatica	806
Másodlagos (szekunder) hyperparathyreosis (sHPT)	776	Enteropathiás arthritisek	807
Harmadlagos (tercier) hyperparathyreosis (tHPT)	776	Reaktív arthritis	808
Hypoparathyreosis	776	Nem elkülöníthető, korai spondylarthropathia	808
A petefészek betegségei (Valkusz Zsuzsanna)	777	Köszvény és egyéb felnőttkori autoinflammatorikus betegségek	
Hirsutismus és virilisatio	778	(Szamosi Szilvia, Horváth Ágnes)	808
Androgéntermelő petefészekdaganatok	778	Az autoinflammatorikus betegségek meghatározása	808
Polycystás ovarium szindróma	778	Köszvény	808
Korai ovariumelégtelenség	780	Monogénes periodikus láz szindrómák	811
A here betegségei (Szücs Nikolette)	780	Felnőttkori Still-kór	812
Kóreredet	780	Behçet-kór	812
Veleszületett herebetegségek	781	Schnitzler-szindróma	813
Szerzett herebetegségek	782	Egyéb nem fertőzőes arthritisek (Horváth Ágnes)	813
A nemi differenciálódás zavarai (Patócs Attila)	782	Felty-szindróma	813
A nemi differenciálódás folyamata	782	Caplan-szindróma	813
A kromoszomális nem zavarai	783	Polymyalgia rheumatica	813
A gonadalis és a fenotípusos nem zavarai	785	Visszatérő polychondritis	814
Több szervet egyszerre érintő endokrin betegségek (Bajnok László)	789	A sarcoidosis reumatológiai vonatkozásai	814
Többszörös (multiplex) endokrin neoplasia		Csont- és ízületi fertőzések (Rákóczi Éva)	814
1. típus (MEN-1-, Wermer-szindróma)	789	A fertőzések gyakorlati szempontjai	814
		Fertőzőes arthritis	815
		Csont-, ízületi fertőzések: spondylodiscitis	816
		Az autoimmun és a gyulladásos reumatológiai kórképek elkülönítő kórisméje (Szücs Gabriella)	816
		Tünetvezérelt kórisme	816
		Az ízületi folyamat elkülönítése	816

Ízületen kívüli megjelenési formák	818	Anxiolitikumok, szedatohipnotikumok	
Vérkémiái és képalkotó vizsgálatok	819	(Ágoston Viktor)	843
Nem elkülöníthető kórkép kezelése	821	Antipszichotikumok (Bakos Ágnes)	844
		Depresszió és mánia elleni szerek	
		(Urbán Ildikó)	845
15. Mérgezők	823	Antiepileptikumok	
<i>Fejlesztésszerkesztő: Elek István</i>		(Tóth Mária, Réti-Grosz Zsuzsanna)	848
		Légzőrendszeri betegségek gyógyszerei	
Általános ismeretek (Elek István, Pap Csaba)	823	(Pap Csaba)	851
Meghatározás, kórisme	823	Élvezeti szerek, pszichoaktív szerek	
A kezelés alapelvei	824	(Pap Csaba)	852
Dekontamináció	824	Vegyszerek (háztartási, ipari és mezőgazdasági	
Elimináció	826	szerek) okozta mérgezések	854
Antidotumok és fajlagos kezelés	826	Marószerek (Bátyi Anna)	854
Kórjóslat	826	Fémek (Urbán Ildikó)	855
Részletes toxikológia	828	Irritáló gázok (Pap Csaba)	861
Gyógyszerek és élvezeti szerek okozta mérgezés	828	Vérmérgek és mérgező gázok (Pap Csaba)	862
Antidiabetikumok (Urbán Ildikó)	828	Szerves ipari mérgek (Ágoston Viktor)	865
Vas (Urbán Ildikó)	828	Etilénglikol és metanol (Bakos Ágnes)	866
Szív- és érrendszeri betegségek gyógyszerei		Növényvédő szerek (Bátyi Anna)	867
(Pap Csaba)	829	Élő szervezetek okozta mérgezések (Pap Csaba)	872
Antimikrobás szerek (Bozzay Krisztina)	836	Állati mérgek	872
Gyulladáscsökkentők, láz- és		Mérgező növények	872
fájdalomcsillapítók (Bakos Ágnes)	837	Gombamérgezés	873
Mozgásszervi betegségek gyógyszerei			
(Bakos Ágnes)	841	Rövidítések	875
Opioidok, opiátok (Nagy Ilona)	842	Tárgymutató	889

Előszó a második kiadáshoz

Hét évvel ezelőtt jelent meg a „Klinikai belgyógyászat” monográfia, amelynek új, átdolgozott, felújított kiadását tartja kezében az olvasó. Hét év az orvostudomány fejlődésében hosszú idő, amely alatt sok ismeret változik meg, korábbi nézetek elavulnak, kórképek természetes lefolyása, kezelése változhat. Így aki az orvosi tudást bemutató könyvek régebbi kiadása alapján gondolkodik és cselekszik, az tévútra kerülhet. Ezért vált szükségessé a monográfia átdolgozása, megújítása.

A gyógyítás különböző ágai közül elsősorban a belgyógyászat igényli a legszélesebb áttekintést. Az orvosi ismeretek olyan sokrétűvé váltak, hogy az egyre bővülő adatok egyetlen szakterületbe már alig foglalhatók össze. A belgyógyászat egyes részterületei fokozatosan önállósodnak és az azokat összefoglaló kézikönyvekből a belgyógyászatnak egyetlen szűkebb ága tekinthető csak át, a tágabb összefüggések, a szervezet bonyolult működése ezekben a művekben rendszerint rejtve marad.

Szűkülő horizontú és egyre kisebb áttekintést igénylő szakmai területek alakulnak ki, a szélesebb távlatokat mérlegelő orvosi szemléletet, a specializáció szűkült látóköre már nem igényli többé. A különböző szervrendszerek működésének kölcsönhatása, az emberi szervezet egészének, a testi és a lelki egyensúlyának a megítélése egyre kevésbé témája a mindennapos orvosi gyakorlatnak. A gyógyításban azonban nemcsak szakemberekre van szükségünk, hanem olyan személyiségekre, széles látókörű orvosokra, akik sajátos értékrendet képviselnek, megvalósítják az összegzésre irányuló törekvést és túl lépnek azokon a korlátokon, amelyet a szűkebben vett érdeklődési körük határoz meg. Ehhez nyújt segítséget a belgyógyászati irányultságú gondolkodásmód. Elfogultság nélkül állítható, hogy a belgyógyászati szemlélet minden orvosi tevékenység alapja. A teljességre és az egésze törekvő látásmód elsajátítása valamennyi orvosi részterület igényes művelésének meghatározó eleme. Ebben egyedül a belgyógyászati gondolkodás rendszerében való tájékozottság nyújt segítséget. A részterületet művelő szakember számára nem a teljes belgyógyászati tudás részletes ismerete szükséges, hanem olyan szemlélet, amelynek révén nemcsak az adott feladat megoldására, hanem a különböző irányokba mutató jelek felismerésére is alkalmassá válik. A belgyógyászati gondolkodás a részterületek szakembereinek igényes munkájához, hivatásuk teljessé válásához nyújt segítséget.

A „Klinikai belgyógyászat” új kiadása az újabb ismeretek, a szemléletváltozás összefoglalásával ezt a törekvést kívánja segíteni. A belgyógyász számára pedig bemutatja az orvosi tevékenység lényegét, az azt körülvevő, még nem tisztázott elméleti megfontolásokat azzal a céllal, hogy tisztábban lássuk tudományunk alapjainak és a klinikai gyakorlatnak számos útvesztőjében, a mindennapi kérdések megválaszolásában és a nehézségek megoldásában segítséget nyújtson. Aki azonban a belgyógyászat sokrétűségének, az összefüggések bonyolultságának és szépségének a megismerésére is törekszik, az a belgyógyászat elméletének és gyakorlatának megismerésével és tanulmányozásával érhet célt. A belgyógyászat egysége, sokszínűsége azonban leginkább azokból a monográfiákból ismerhető meg, amelyek az alapokra, a patológiai, az élettani összefüggésekre építve a kórképek hátterét, a még hiányzó kapcsolatrendszert és a felmerülő kétségeket is felvázolva a belgyógyászat valamennyi rétegét, az elmélet és a gyakorlat kellő egyensúlyát megtartva mutatják be.

A magyar nyelvű szakirodalom elsőrendű feladata az ismeretek bemutatásán túl az anyanyelv ápolása, az idegen szavak magyar megfelelőjének használata és elterjesztése is. A tudományos közleményeknek az anyanyelvet pontosan kell használniuk. Ennek hangsúlyozása ma különösen fontos, hiszen nyelvünk fokozatosan sivárodik, és ez az orvosi nyelvre különösen jellemző. A tudomány új jelenségeinek, eszközeinek és eredményeinek leírására az elmúlt évtizedben nem születtek szemléletes magyar kifejezések, hanem az idegen nyelvű, leginkább az angol szókészlet vált általánosan elfogadottá és a mindennapi érintkezés eszközeivé. Ebben az időszakban az orvostudomány szerkezete, szemlélete és ennek megfelelően szóhasználata alapjaiban változott meg. Az élővilág új jelenségeit ismertük meg, eddig nem alkalmazott eljárások terjedtek el, amelyek elnevezésére egyszerűbbnek látszott az idegen nyelvű kifejezés átvétele és használata. Az eddig többnyire latin kifejezésmód mellé az angol meghatározások sokasága társult, az orvosi kapcsolattartás és adatközlés sajátos keverékét kialakítva. Az új jelenségeknek, eljárásoknak, eszközöknek nem született meg a magyar elnevezése, ezért orvosi nyelvünk nem fejlődött, nem gazdagodott, hanem szokatlan, gyakran nehezen érthető kifejezésmód csapdájába került. Szókincsünkben viszont legtöbbször megtalálhatók a többnyire angol

eredetű meghatározások magyar megfelelői, amelyek a fogalmat pontosan kifejezik, leírják. Ha új, eddig nem ismert jelenségről szólunk, kezdeményeznünk kellene annak magyar megjelölését is új kifejezés megalkotásával. Az vállalkozhat leginkább méltóan erre a feladatra, aki a tudományt is ismeri és az anyanyelvünket világosan, szabatosan, választékosan használja. A magyar írásmóddal a szöveg érthetőbbé, gördülékenyebbé válik, a kifejezés gazdagsága, ereje, a szavak szépsége pedig gyönyörködteti az olvasót.

Az angol nyelv térhódítása a mindennapos orvosi nyelvben, a közlésekben és az újabb eljárások leírásában drámai.

Pusztay János nyelvész professzor mondta: „Az angol/amerikai egynyelvűség egyfajta gazdasági imperializmus következménye, amit elősegít az angolnak egy bizonyos szintig valóban könnyű elsajátítása. Angol egynyelvűség azonban magas szinten nem valósulhat meg, mert a szubsztrátumnyelvek – például Afrikában, Ázsiában – erőteljesen befolyásolják mind fonetikájában, s még inkább szókészletében, a frazeológiában a közös kommunikációs eszközként használt angolt. Az eredmény egy primitív, kilúgozott angolalapú nyelvváltozat lesz, amelyen bizonyos szellemi szintig és bizonyos témakörökben lehet majd kommunikálni, de ez messze van egy valóban élő nyelvtől. Azt mondhatjuk, hogy az angol/amerikai globalizáció legelső nyelvi változata éppen az angol nyelv. Ahogy az élet egyre több területén – elsősorban a tudományban,

a politikában – áttérnek az angol nyelv használatára, úgy sorvadnak el a nemzeti nyelvek – azon egyszerű oknál fogva, hogy az angol nyelvűvé vált területek szókincse nem alakul ki, s ezért a nemzeti nyelvek konyhanyelvi státusba süllyednek, s mint haszontalant, előbb-utóbb elvetik. A kizárólagos angolnyelvűség alapvető emberi nyelvi jogot sért, azt az elvet, hogy mindenkinek joga, hogy anyanyelvén tájékozódhasson.” (Magyar Nemzet, 2023. szeptember 2.)

A „Klinikai belgyógyászat” kézikönyv hivatása, hangsúlyozottan vállalt törekvése és célja az idegen szavak magyar megfelelőjének használata, a magyar orvosi kifejezések terjesztése, a magyar mondat szerkesztés és nyelvhelyesség elfogadtatása sok értetlenséget vállalva ezzel. A kritikusok azonban idővel belátják majd Kosztolányi Dezső igazát. „A nyelv az egyetlen kincsünk, mely igazán miénk.” (Nyugat, 1916. február 1.) Ezért gondozása, ápolása és szeretete csak a mi feladatunk lehet.

A „Klinikai belgyógyászat” sokak áldozatos munkájának, gondos figyelmének köszönhető. A gondos előkészület és erőfeszítés azonban csak akkor éri el igazán a jutalmát, ha tanulmányozása az olvasó épülésére és megelégedésére szolgál. Ennek reményében ajánlom a könyvet az olvasó megkülönböztetett figyelmébe.

Kelt Budapesten, a 2024. esztendő májusának első napján

Tulassay Zsolt